37.015.3
D53

THE WORLD BANK
IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA

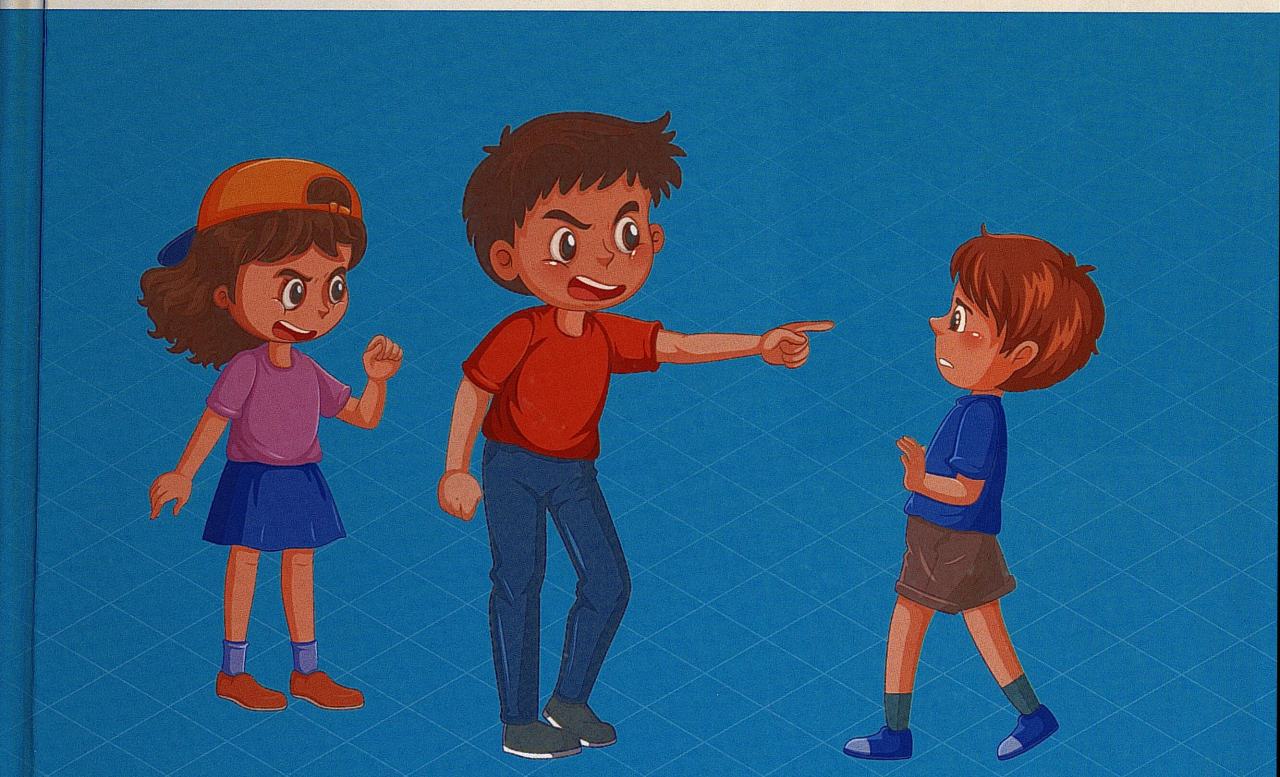
PROIECTUL
ÎNVĂȚĂMÂNTUL
SUPERIOR DIN
MOLDOVA

UNIVERSITATEA
PEDAGOGICĂ DE STAT
ION CREANGĂ
DIN CHIȘINĂU

Maria DIȚA Ovidiu-Florin TODERICI

Psihopedagogia devianței comportamentale

SUPORT DE CURS

CHIȘINĂU, 2024

37.015.3
D53

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă" din Chișinău
Facultatea de Psihologie și Psihopedagogie Specială
Catedra de Psihopedagogie și Psihopedagogie Specială

Dița Maria Toderici Ovidiu-Florin

PSIHOPEDAGOGIA DEVIANȚEI COMPORTAMENTALE

SUPORT DE CURS

Chișinău, 2024

DL

BȘ UPS «I.CREANGĂ»
Nr. de inv. 59365

Autori:

Maria DIȚA, conferențiar universitar, doctor, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă" din Chișinău, Republica Moldova

Ovidiu-Florin TODERICI, conferențiar universitar, doctor, Universitatea „Aurel Vlaicu" din Arad, România

Recenzenți:

Teodor PĂTRĂUȚĂ, profesor universitar, doctor, Universitatea de Vest „Vasile Goldiș" din Arad, România

Lucián Liviusz OLTEANU, conferențiar universitar, doctor, Universitatea „Gál Ferenc", Szeged, Ungaria

Aprobat la ședința Catedrei de Psihopedagogie și Psihopedagogie Specială, proces-verbal nr. 12 din 19.06.2024 și la ședința Senatului UPSC, proces-verbal nr. 2. din 25.09.2024.

Suportul de curs este elaborat în cadrul subproiectului Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă" din Chișinău *„Asigurarea calității și relevanței formării profesionale a viitorilor pedagogi prin programe de studii inovative și conexe la piața muncii (ACRVP)",* Proiectul Învățământul Superior din Moldova, Programul de Îmbunătățire a Învățământului Superior, implementat de Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova și finanțat de Banca Mondială.

Editat, tipar: BONS OFFICES S.R.L., str. Feredeului, 4/6, Chișinău, Moldova

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII DIN REPUBLICA MOLDOVA

Dița, Maria.

Psihopedagogia devianței comportamentale : suport de curs / Maria Dița, Ovidiu-Florin Toderici ; Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă" din Chișinău, Facultatea de Psihologie și Psihopedagogie Specială, Catedra de Psihopedagogie și Psihopedagogie Specială. – Chișinău : [S. n.], 2024 (Bons Offices). – 156 p. : fig., tab. color.

Bibliogr.: p. 105-106 (28 tit.). – Finanțat de Banca Mondială. – [115] ex.

ISBN 978-5-36241-332-3.

37.015:316.624(075.8)

D 53

CUPRINS

NOTĂ INTRODUCTIVĂ 5

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 1. **Introducere în psihopedagogia devianței comportamentale** .. 7

1.1. Obiectul, obiectivele și sarcinile cursului „Psihopedagogia devianței comportamentale" 7

1.2. Problema comportamentului în psihologie. Cauze și factori de risc ai comportamentului deviant 9

1.3. Problema comportamentului în pedagogie. Cauze și factori de risc ai comportamentului deviant 17

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 2. **Repere conceptuale privind psihopedagogia devianței comportamentale** 25

2.1. Repere conceptuale privind devianța 25

2.2. Repere conceptuale privind delincvența juvenilă 28

2.3. Repere conceptuale privind devianța școlară 30

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 3. **Personalitatea copilului și devianța comportamentală** ... 36

3.1. Corelații între comportamentul deviant - devianța școlară - delincvența juvenilă 36

3.2. Dezvoltarea personalității copilului în mediul școlar 39

3.3. Adaptarea școlară și devianța comportamentală 42

3.4. Rolul școlii în prevenirea comportamentului deviant 43

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 4. **Devianța comportamentală și consilierea psihopedagogică a elevilor cu CES** 49

4.1. Caracteristici psihopedagogice ale elevilor cu CES 49

4.2. Comportamentul elevilor cu CES 54

4.3. Metode și tehnici specifice de intervenție 58

4.4. Consilierea psihopedagogică a elevilor cu CES 61

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 5. **Aspecte psihopedagogice privind profilaxia comportamentului deviant al elevilor** 64

5.1. Strategii de prevenire și combatere a delincvenței juvenile, inițiate de cadre didactice 64

5.2. Abordare multi- și interdisciplinară a delincvenței juvenile 69

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 6. **Devianța școlară** 75

6.1. Absenteismul școlar: cauze, consecințe și prevenire 75
6.2. Abandonul școlar: cauze, consecințe și modalități de diminuare 78

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 7. **Bullying-ul școlar ca fenomen deviant criminogen** 86

7.1. Caracteristici generale privind violența și bullying-ul. Măsuri de sancționare ... 86
7.2. Violența școlară – o realitate 93
7.3. Disfuncționaltatea familială și problemele școlare 96

BIBLIOGRAFIE 105

ANEXE 107

Anexa 1. Studii de caz și aplicații practice 107
Anexa 2. Identificarea nevoilor de formare ale personalului didactic, părinților, copiilor/ elevilor în prevenirea bullying-ului 117
Anexa 3. Model de intervenție în situațiile de bullying 126
Anexa 4. Comportamente manifestate de copiii/elevii implicați în bullying 128
Anexa 5. Algoritmul de identificare/screening a comportamentului de bullying ... 135
Anexa 6. Repere pentru discuțiile cu copiii/elevii implicați în situația de bullying .. 136
Anexa 7. Evaluarea primară a cazului și alegerea strategiilor de intervenție ... 141
Anexa 8. Particularități ale folosirii consecințelor în gestionarea situațiilor de bullying 147
Anexa 9. Algoritm de acțiune în cazurile de bullying 150
Anexa 10. Recomandări privind colaborarea cu părinții copiilor/ elevilor implicați în acțiuni de bullying 151